Ceramică orientală din perioada „honfoglalás”. Vase cu gât cilindric și canelat din Bazinul carpatic

Adrian Nicolae ȘOVREA

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Științe Socio-Umane
Lucian Blaga University of Sibiu, Faculty of Social and Human Sciences
Personal e-mail: sovrea_adrian@yahoo.com

Oriental pottery from the honfoglalás period.Cylindrical-neck, grooved vessels in the Carpathian Basin

The topic of cylindrical-neck, grooved vessels in the Carpathian Basin has been debated in the Hungarian historiography, mostly by the likes of Mesterházy Károly (1975), Fodor Janos (1985), Takács Miklós (2012), Szabina Merva (2014), and in the Romanian field literature by Petru Iambor (1985-1986), Dan Băcueț-Crișan (2013) and others. This kind of vessels were uncovered both in settlements, as fragments, and burial places, where these were better preserved, some even as a whole, and are more interesting. The neck marks a distinct part of the vessel, being made of leveled clay rolls forming deep shafts. The neck's upper part, namely its lip, is mostly straight but sometimes, in rare cases, flared. One can observe a diversity in the classification criteria of these vessels' typology, an emphasized attention being directed towards the presence or lack of holder, the type of vessel's lip, the type of shaft, the technology used in producing them and their sizes. Most of these vessels were produced using the slow potter's wheel. Their chronology has been established between the 10th and 11th centuries, being attributed to some nomad populations, especially Khazars. This vessels' typology has been also unearthed in Bulgarian or Pecheneg dominated regions. The ones found in the so called Silvaniei Plateau are dating back to the 10th – 12th centuries.

(Translated by Corina Hopârtean)

Keywords: cylindrical-neck grooved vessels, 10th – 12th centuries, slow potter's wheel, Carpathian Basin.

Istoriografia

Vase cu gât cilindric și canelat au fost descoperite atât în așezări cât și în necropole. În privința necropolelor, în perioada *honfoglalás* (sec. X-XI), ritualul depunerii de vase ca ofrandă alături de defunct în morminte este rar[1]. De aceea în secolul trecut cercetarea ceramicii descoperite în necropole nu a făcut parte decât arareori din studiile cercetătorilor maghiari, iar atenția acestora s-a îndreptat spre piesele de port, podoabă, de harnașament și armament, care erau mult mai numeroase. Studiul lui Mesterházy Károly[2] din 1975 aduce în atenția cercetării arheologice maghiare vasele cu gât cilindric și canelat descoperite pe teritoriul Ungariei. Nu sunt numeroase, dar raritatea și forma atipică a acestor vase a pus sub semnul întrebării originea lor. Prin cercetările lui Mesterházy Károly[3] și a lui Fodor Janos[4] din 1985 s-a evidențiat caracterul oriental al acestora.

Aceste vase nu sunt specifice bazinului intracarpatic,

mult mai multe astfel de vase fiind descoperite înafara arcului carpatic în special în estul Europei. Mesterházy Károly a adoptat ideea originii *cabare* a acestora numindu-le **vase cu caracter oriental**. De asemenea în articolul din 1975 descrie vasele cu gât cilindric și canelat ca un singur tip[5]. Însă formele și alte detalii ale acestor vase obligă crearea unor subtipuri. Vasele cu gât cilindric și canelat fac parte din categoria celor cu gât cilindric. În tipologia realizată în 1994 Takács Miklós include și aceste vase cu gât cilindric creând categorii în care a urmărit patru criterii în funcție de existența canelurii pe gâtul cilindric și în funcție de existența toartelor/urechilor de prindere/mânerelor.

În privința vaselor cu gât cilindric și canelat au fost evidențiate două tipuri: 1) vase cu gât cilindric și canelat cu toarte și 2) vase cu gât cilindric și canelat fără toarte. Mai târziu Takács Miklós considera că trebuie luat în vedere și un al treilea criteriu anume al tipului de canelură. Spre exemplu trebuie văzut dacă vasele cu gât cilindric și canelat au caneluri subțiri, tocite, asemănătoare cu incizii de linii drepte sau dacă acestea sunt largi și adâncite[6]. Tot același autorul ne spune însă că acest ultim criteriu este dificil de realizat din cauza publicării nedetaliate în articole și lucrări științifice a acestor vase precum și a nepublicării până la ora actuală a unor situri importante.

În articolul din 2014 Szabina Merva[7] revine cu noi informații asupra ceramicii descoperite în **necropole** din perioada *honfoglalás* incluzând aici și vasele cu gât cilindric. În analiza sa autoarea face și o tipologie care pune în evidență aceste vase.

Cercetarea ceramicii din **așezări** rămâne totuși încă lacunară motivul fiind publicarea parțială sau deloc a unor situri până în acest moment. Cu privire la vasele cu gât cilindric descoperite în așezări Takács Miklós a cartografiat siturile cu astfel de descoperiri oferind și informații de tipologie[8].

În istoriografia românească veche un singur articol este dedicat exclusiv acestor tipuri de vase, anume cel al lui Petru Iambor[9], care pornind de la studiul lui Mesterházy Károly din 1975 semnalează și în partea Transilvaniei existența vaselor cu gât cilindric și canelat, descoperite în așezările de la Dăbâca și Cluj-Mănăștur, punându-le într-o lumină nouă pentru istoriografia românească. De curând Dan Băcueț-Crișan[10] readuce în atenția cercetării arheologice aceste vase prin crearea unei tipologii cu vase descoperite în depresiunea Silvaniei din așezări și fortificații. Cei doi autori s-au ocupat în cele două articole doar de studiul acestor tipuri de vase, dar acestea nu au fost trecute cu vederea de ceilalți cercetători, care în articole de analiză se opresc și asupra acestor tipuri de vase[11].

Probleme de tipologie

Forma acestor tipuri de vase iese imediat în evidență: gâtul vasului face parte separată față de corpul acestuia și se termină, în cele mai multe cazuri, într-o buză dreaptă. Prin urmare canelura nu este un decor, ci are un rol în utilitatea pe care aceste vase trebuie să o îndeplinească, părerile în general fiind că aceste „caneluri de pe gâtul vasului au permis fixarea și legarea textilei care acoperea vasul cu o sfoară sau cu un șnur de piele”[12].

În studiul lui Takács Miklós vasele cu gât cilindric și canelat fac parte din tipul vaselor cu gât cilindric. Atât tipologia lui Takács Miklós cât și tipologia propusă de Szabina Merva evidențiază următoarele forme: vase cu gât cilindric și canelat cu toarte/mânere/urechiușe de prindere aflate pe corp și vase cu gât cilindric și canelat fără toarte/mânere/urechiușe de prindere.

Pentru a nu îngreuna lectura și a nu provoca confuzie am să folosesc în locul expresiilor „vase cu toarte/ mânere/ urechiușe de prindere” și „vase fără toarte/ mânere/ urechiușe de prindere” cele de „vase cu toarte” și „vase fără toarte”. În istoriografie sunt întâlnite toate cele trei forme: vase cu/fără toarte, vase cu/ fără mânere și vase cu/fără urechiușe de prindere.

Cum am menționat la *Istoriografie* canelurile impunătoare de pe gâtul cilindric obligă crearea unor subtipuri fiindcă în mod evident vasele au forme diferite. Utilitatea acestora și caracteristicile principale sunt aceleași doar modul de prelucrare și forma fiind diferite.

Vasele cu gât cilindric și canelat cu toarte sunt întâlnite în Transilvania în două puncte unul de **necropolă** la Orăștie – *Dealul Pemilor/X2* și celălalt de **așezare** la Morești – *Podei*[13]. În Ungaria astfel de vase au fost descoperite în **necropolele** de la Hajdúsámson – *Majorsági föld*, Tarpa – *Nagyhegy*, Edelény-Borsodi-*Földvár*. În Slovacia în **necropola** de la Biel (în magh. Bély).

În cazul vaselor cu gât cilindric și canelat fără toarte acestea au fost descoperite în Transilvania în **așezările** de la Cluj-Mănăștur și Dăbâca, în Depresiunea Silvaniei la Aghireș – *Sub Pășune*, Șimleul Silvaniei – *Cetate* și la Zalău – *Valea Mâții*. În Ungaria vase cu gât cilindric și canelat fără toarte au fost descoperite în **necropolele** de la Edelény-Borsodi-*Földvár*, Tiszabura - *Szőlőskert dűlő*, Miskolc – *Repülőtér*, Nagyhegyes - *Józsa tanya*. În Slovacia la Čierna (în magh. Agcsernyő) și în Ucraina la Choma (în magh. Tiszacsoma), ambele localități situate la granița cu Ungaria în colțul de nord-est al Pannoniei.

Tipologia propusă de Szabina Merva, în ceea ce privește vase ritualice descoperite în necropole de secole X-XI din spațiul nord-estic al Pannoniei, încadrează vasele cu gât cilindric în tipul III având alte trei subtipuri (fig. 1): III/1 vase cu gât cilindric și

canelat cu toarte, III/2 vase cu gât cilindric și canelat fără toarte și III/3 vase cu gât cilindric și cu toarte.

În continuarea las deoparte al treilea subtip nefiind subiectul acestui articol și continui cu o scurtă analiză a celorlalte două subtipuri de interes pentru acest articol. În ceea ce privește vasele cu gât cilindric și canelat care fac parte din studiul Szabinei Merva, și cu ajutorul cărora a creat tipologia, cele ce țin de subtipul III/1 sunt patru astfel de vase și au câte două toarte pe umeri. Trei dintre acestea au fost descoperite în regiunea Tisa Superioară[14] în siturile Ágcsernyő-*Nagyréti domb* (fig. 1, imag. III/1.1), Bély (fig. 1, imag. III/1.2), Tarpa-*Nagyhegy* (fig. 1, imag. III/1.4)[15], iar vasul descoperit la Hajdúsámson-*Majorsági fold* (fig. 1, imag. III/1.3) este dintr-un sit aflat în regiunea Debrecen de pe valea mijlocie a Tisei.

Subtipul III/2 din tipologia Szabinei Merva conține 5 vase cu gât cilindric și canelat fără mânere descoperite în partea de nord-est a Pannoniei. Vasul din situl de la Tiszacsoma (Csamo)-*Szipahát* (fig. 1, imag. III/2.4) se află pe Tisa Superioară, cel de la Miskolc-*Repülőtér* (fig. 1, imag. III/2.1) pe râul Sajo afluent al Tisei, urmate apoi de cele trei situri în partea superioară de pe valea mijlocie a Tisei la Kálmánháza-*Vitézsorok* (fig. 1, imag. III/2.5), Nagyhegyes-*Jónatanya* (fig. 1, imag. III/2.2) și Tiszabura-*Szőlőskert dűlő* (fig. 1, imag. III/2.3)[16].

La acestea mai adăugăm vase descoperite în alte necropole precum cele de la Edelény-Borsodi- *Földvár* (două astfel de vase, unul încadrabil în subtipul III/1 și celălalt în III/2), sit aflat tot în partea de nord-est a Pannoniei, dar la vest de Tisa pe un afluent al râului Sajo. Vasele de la Halimba - *Cseres*, trei vase care aparțin subtipului III/2 fără toarte, sit aflat la nord de lacul Balaton. Situl de la Szob - *Vendelin* se află pe Dunăre în apropierea cotiturii fluviului și conține un vas cu gât cilindric și canelat de subtipul III/2. La Majs în sudul Pannoniei în apropierea zonei de confluență a Dravei cu Dunărea necropola conținea un vas de subtipul III/2 fără toarte.

În afara spațiului panonian, dar tot în bazinul carpatic, avem vasul din necropola de la Orăștie – *Dealul Pemilor X2*, aflat în partea de final a văii Mureșului Mijlociu, unde a fost descoperit și un mormânt cu un vas-borcan cu gâtul cilindric și canelat aparținând subtipului III/1 cu toarte.

Într-o tipologie a vaselor descoperite în necropolele din Transilvania din secolele IX-XI, Călin Cosma a încadrat vasul de la Orăștie în tipul 2, anume vas cu două toarte, cu înălțimea între 10-15 cm, cu arderea semioxidantă, lucrat la roata olarului cu turație medie. În categoria sa vasul este unic pentru Transilvania nemaifiind întâlnit un vas asemănător în vreo **necropolă**. În așezări, vase cu gât cilindric și canelat cu toarte (fie la nivel median fie în partea superioară a vasului) au fost semnalate la Moreşti – *Podei*[17].

Vasul de la Orăștie are corpul bitruncat, cu înălțimea de aproximativ 12.2 cm și diametrul maxim (aflat la mijlocul înălțimii) de 13.5 cm. În partea superioară pereții se termină într-un gât cilindric și canelat. Vasul are un decor de linii orizontale aplicat în zona umerilor, buza este evazată, iar cele două mânere sunt localizate pe diametrul maxim[18].

Din punct de vedere tipologic, dacă urmăm criteriile Szabinei Merva și ținând cont că a fost descoperit într-o necropolă, vasul de la Orăștie se încadrează în tipul III/1. Caracteristicile comune ale vasului de la Orăștie cu cele 4 vase din tipul III/1 găsite în Ungaria țin de forma vasului - tip borcan, modul de prelucrare al gâtul vasului - cilindric și canelat, elemente de utilitate - vas cu două mânere, tehnologia de confecționare –lucrat la roata înceată. Diferența constă în poziționarea toartelor, acestea fiind plasate în zona mediană a vasului unde este și diametrul-maxim aflat la jumătatea înălțimii vasului, pe când la celelalte vase din Ungaria toartele sunt în partea superioară aproape de umeri sau pe umeri.

Pentru **așezări** avem o tipologie propusă de cercetătorul Dan Băcueț-Crișan (vezi fig. 3), care se bazează pe „un singur vas cu gât canelat întreg, restul descoperirilor constând numai în fragmente din astfel de vase”[19]. Topologia este următoarea: 1) vase care au buza ascuțită și înclinată spre exterior și gâtul este prevăzut cu caneluri ascuțite[20], iar tehnica de modelare roata olarului înceată[21]. 2) Vase cu buza tăiată drept; aici sunt două subtipuri: a) vase care au buza tăiată drept și înclinată spre interior, gâtul are caneluri ascuțite[22], iar tehnica de modelare roata olarului înceată[23] și b) vase care au buza tăiată drept și lățită, gâtul are caneluri ascuțite[24], iar tehnica de modelare roata olarului înceată[25]. 3) Vase cu buza rotunjită, gâtul aproape drept cu caneluri late și rotunjite[26], iar tehnica de modelare roata olarului înceată[27].

Concluzii

Caracteristicile acestor vase oferă informații privind diferențele dintre ele dar și asemănările. Printre caracteristicile comune e tehnica de prelucrare - roata olarului înceată.

O atribuirea etnică pentru aceste tipuri de vase e dificil de dat întrucât suntem în perioada „honfoglalás”. Maghiarii nu sunt singurii care se aflau sub conducerea lui Arpad în momentul pătrunderii în spațiul panonian. Printre aceste triburi sunt cazarii (cabarii), pecenegii, secuii ș.a. Ținând cont de faptul că în spațiul extracarpatic, în partea de est a Europei, aceste vase sunt mai numeroase, s-a vehiculat originea orientală a acestor vase printre populațiile nomade.

Dar astfel de vase se găsesc și în spațiul bizantin. Oricum majoritatea cercetătorilor merg pe o atribuire chazară a acestor vase. Chazarii erau în contact direct

cu civilizația bizantină, Constantin Porfirogenetul menționa că meșteri bizantini au ajutat la ridicarea capitalei chazare Sarchel. După ce în jurul anului 860 statul chazar a fost distrus de invazia pecenegă, o parte s-au îndrepta spre Volga mijlocie, iar alții s-au alăturat triburilor maghiare, ajungând o dată cu aceștia în Pannonia.

Dacă urmărim harta cu descoperiri de astfel de vase din așezări din Pannonia observăm că înafara spațiului de sud-vest (dominat de bulgari în secolele IX-X) celelalte regiuni panonice conțin descoperiri de astfel de vase. Folosirea acestora devine una universală.

Harta Transilvaniei cu privire la astfel de descoperiri din așezări arată prezența vaselor pe Someșuri, pe linia Mureșului și până acum o descoperire în depresiunea Ciucului, o regiunea ocupată de pecenegi în secolele IX-X și apoi de secui.

Teoria cu privire la utilitatea lor în gospodărie, acceptată de majoritatea cercetătorilor, e că în acestea erau depozitate produsele din lapte[28]. „Canelurile de pe gâtul vasului au permis fixarea și legarea textilei care acoperea vasul cu o sfoară sau cu un șnur de piele”[29].

În privința **ritului și a ritualului**, în mormintele clasice din perioada „honfoglalás” vase cu gât cilindric și canelat se găsesc foarte rar. Aceste morminte clasice sunt înmormântările cu depunere de cabaline fiind încadrate până în a doua treime a secolului X[30]. Două vase cu gât cilindric și canelat au fost descoperite în morminte de călăreți din perioada „clasică” [31].

Cronologic aceste vase cu gât cilindric și canelat sunt atestate printre materialele arheologice ale așezărilor de secol X[32]. Însă în cronologia realizată de B. M. Szőke aceste vase lipsesc din Grupa A, specifică secolului X. Deoarece acestea se găsesc rar în morminte din perioada „honfoglalás”, vasele nu sunt un reper sigur de datare a sec. X[33].

Necropolele care conțin vase cu gât cilindric și canelat depuse ritualic sunt datate de asemenea în secolele X-XI. Vasul de la Orăștie ar fi încadrat în „a treia decadă a secolului al X-lea”[34].

În așezări, vase cu gât cilindric și canelat au fost descoperite așa cum spuneam în depresiunea Silvaniei, în așezările de la Zalău – *Valea Mății*[35] și Aghireș – *Sub pășune*[36] și într-o fortificație la Șimleul Silvaniei – *Cetate/ Várhegy*[37]. Așezarea de la Aghireș a fost încadrată cronologic în a doua jumătate a secolului X și începutul secolului XI, așezarea de la Zalău în perioada secolelor X-XI, iar fortificația de la Șimleul Silvaniei este încadrată între secolele XI-XII/XIII, prin urmare vasele cu gât canelat din Depresiunea Silvaniei au ca „limită inferioară a doua jumătate a secolului X – începutul secolului XI, iar ca limită superioară secolul XII/XIII”[38].

O astfel de descoperire a fost făcută și în fortificația de la Biharea, în orizontul de locuire a secolelor XI-XIII, lipsind din perioada anterioară[39].

În spațiul intracarpatic transilvan au mai fost descoperite vase cu gât cilindric și canelat în fortificațiile de la Dăbâca și Cluj-Mănăștur pe valea Someșului Mic și în așezarea de la Morești de pe Mureșul superior[40]. Cele două fortificații sunt încadrate în secolele IX-X, în timp ce așezarea în perioada secolelor XI-XII.

La Capidava, Isaccea și în Bulgaria la Preslav și Pliska au fost descoperite amfore și ulcioare cu gât canelat, fiind încadrate în secolele VIII-X, dar „decorul cu caneluri sub buza vasului este cunoscut și la ceramica romană, post-romană și bizantină”[41].

În Pannonia astfel de vase descoperite în necropolele din zona de N-E sunt în număr mic, iar necropolele sunt încadrate în secolele X-XI[42]. Din spațiul extracarpatic apropiat bazinului carpatic, astfel de vase au mai fost descoperite în trei cimitire din estul Slovaciei și într-un cimitir din sudul Poloniei, iar aici vasul era depus alături de scărițe de șa, vârfuri de săgeți, catarame, silex pentru amnar, craniul și oasele picioarelor de la un cal, oase de bovine, prin urmare un mormânt de călăreț, autorii considerându-l ca fiind chazar[43]. În centrul Moraviei au fost descoperite vase cu gât canelat asociate cu ceramică locală, fiind încadrate în secolul IX[44].

Petru Iambor concluzia cu privire la vasele cu gât canelat că acestea sunt specifice sec. X-XI, sunt întâlnite și înainte de această perioadă în lumea romană și bizantină și au influențe orientale: „fac parte din generația a doua fiind produse locale imitate după prototipuri mai vechi, ajuns după impactul cu maghiarii de la începutul secolului X sau mai târziu cu pecenegii”[45].

Tipologia acestor vase beneficiază de două puncte de vedere una a Szabinei Merva și alta a lui Dan Băcueț-Crișan. Szabinei Merva a făcut clasificarea pe vase descoperite în necropole dintr-un spațiu restrâns din nord-estul Pannoniei și completează clasificarea începută de Mesterházy Károly, continuată de Janos Fodor și apoi de Takács Miklos.

Clasificarea lui Dan Băcueț-Crișan[46] este făcută pe vase descoperite în așezări, tot într-un areal restrâns anume nord-vestul României. De asemenea pentru situri cu așezări avem o cartografiere făcută de Takács Miklós[47].

Trebuie reținut faptul că vasele descoperite în necropole sunt în majoritate întregi, în timp ce în așezări aceste vase au fost descoperite fragmentar și rar au putut fi reîntregite.

Trei criterii de clasificare (vezi mai jos) se evidențiază în cadrul studiului ceramicii cu gât cilindric și canelat din secolele IX-XI: în funcție de utilitatea lui (numit aici „Criteriul A”) și se referă la faptul că vasul are sau nu toarte, iar criteriul urmează clasificările lui Takács Miklós și a Szabinei Merva; în funcție de tipul de buză și tipul de canelură („Criteriu B”, cel folosit de Dan Băcueț-Crișan); în funcție de dimensiunile vasului,

în special înălțimea (h) acestuia („Criteriul C", după tipologiile lui Călin Cosma).

O mențiune privind aceste criterii. Ele au fost create pe eșantioane de vase din situri atât de necropole cât și de așezări astfel: criteriul general al lui Takács Miklós cuprinde atât necropole cât și așezări, Szabina Merva a creat tipologia bazându-se pe situri de tip necropole, iar tipologia lui Dan Băcueț-Crișan pe eșantioane din așezări și fortificații.

Contribuții importante aduc și alți autori mai ales prin evidențierea existenței unor astfel de vase cu gât cilindric și canelat în alte regiuni. Descriind tipurile de vase ceramice din fostul Scaun Mureș, Keve László evidențiază prezența vaselor cu gât cilindric și canelat pe valea Mureșului (Moreşti – *Borsofed*, Moreşti – *Podei*, Sângeorgiu de Mureș – *Sub Ghera*). Altfel, în tipologia privind acest areal avem vase de tip borcan simple (I.1.după Keve László) și vase borcan cu gât cilindric și canelat (I.2. după Keve László).

În acest articol s-a încercat încadrarea acestor tipuri de vase din necropole și așezări din bazinul carpatic în toate cele trei criterii. Este urmărită prezența sau lipsa toartelor, tipul de buză, forma gâtului și a canelurilor, dimensiuni privind înălțimea. Aceste criterii și clasificări sunt după cele ale Szabinei Merva, Călin Cosma și Dan Băcueț-Crișan. Având aceste criterii, vasele cu gât cilindric și canelat, descoperite în necropole din bazinul carpatic, au următoarele clasificări.

Criteriul A

Acest criteriu urmărește prezența sau lipsa toartelor pe corpul vaselor cu gât cilindric și canelat. Urmează clasificarea făcută de Szabina Merva[48]. Clasificarea prevede că vasele fac parte din tipul vaselor cu gâtul cilindric și dacă au sau nu toarte. Aici ar mai fi interesant de urmărit poziționarea acestor toarte, pe umeri sau pe pântec. Un singur caz are toartele pe pântec (zona mediană) anume vasul de la Orăștie – *Dealul Pemilor X2*. Clasificarea este următoarea:

III/1. Vase cu gât cilindric și canelat cu toarte: Biel (Bély); Čierna (Ágcsernyő) - *Nagyréti domb*; Edelény-Borsodi- *Földvár* (două vase); Hajdúsámson - *Majorsági föld*; Orăștie – *Dealul Pemilor X2*; Tarpa – *Nagy –hegy*.

III/2. Vase cu gât cilindric și canelat fără toarte: Csoma (Tiszacsoma) - *Szipa hát*; Edelény-Borsodi- *Földvár* (1vas); Halimba - *Cseres* (3 vase); Kálmánháza – *Vitézsor*; Majs - *udvari rétek*; Miskolc – *Repülőtér*; Nagyhegyes – *Józsa tanya*; Szob – *Vendelin*; Tiszabura - *Szőlőskert dűlő*.

Criteriul B

Este realizat după criteriile lui Dan Băcueț-Crișan[49]. Autorul a folosit trei tipuri în realizarea tipologiei (notate aici cu 1, 2.a., 2.b. și 3), la care am completat cu subtipuri în funcție de existența sau nu a toartelor (1.1, 1.2., 2.a.1., 2.a.2, 2.b.1., 2.b.2., 3.1. și 3.2.). Clasificarea urmărește tipul de buză, tipul de canelură precum și tehnologia folosită la modelare. Din această cauză am mai adăugat și alte categorii la tipologia originală precum existența unei „borduri" bine evidențiate a buzii vasului care acoperă într-un fel gâtul (tipul 4) sau alungirea gâtului datorită unor suluri de lut care au dus la realizarea canelurilor foarte bine evidențiate altfel (tipul 5), iar la a șasea categorie sunt vase cu canelurile realizate tot din suluri dar sunt mai înguste și nu la fel de evidențiate ca la alte vase. Clasificarea este următoarea:

1.1. vase care au buza ascuțită și înclinată spre exterior, gâtul este prevăzut cu caneluri ascuțite, cu toarte, tehnica de modelare e roata olarului înceată: Orăștie – *Dealul PemilorX2*.

1.2. vase care au buza ascuțită și înclinată spre exterior, gâtul este prevăzut cu caneluri ascuțite, fără toarte, tehnica de modelare e roata olarului înceată: Șimleul Silvaniei – *Cetate/ Várhegy*; Halimba – *Cseres* (M313)

2.a.1. vase cu buza tăiată drept și înclinată spre interior, gâtul are caneluri ascuțite/adâncite, cu toarte, tehnica de modelare e roata olarului înceată: Aghireș – *Sub Pășune*; Edelény-Borsodi- *Földvár* (primul vas);

2.a.2. vase cu buza tăiată drept și înclinată spre interior, gâtul are caneluri ascuțite/adâncite, fără toarte, tehnica de modelare e roata olarului înceată: Edelény-Borsodi- *Földvár* (al doilea vas).

2.b.1. vase cu buza tăiată drept și lățită, gâtul are caneluri ascuțite/adâncite, cu toarte, iar tehnica de modelare roata e olarului înceată: Aghireș – *Sub Pășune*.

2.b.1. vase cu buza tăiată drept și lățită, gâtul are caneluri ascuțite/adâncite, fără toarte, iar tehnica de modelare roata e olarului înceată.

3.1. vase cu buza rotunjită, gâtul aproape drept cu caneluri late și rotunjite, cu toarte, iar tehnica de modelare e roata olarului înceată: Biel (Bély); Čierna (Ágcsernyő) - *Nagyréti domb*; Hajdúsámson - *Majorsági föld*; Tarpa – *Nagyhegy*.

3.2. vase cu buza rotunjită, gâtul aproape drept cu caneluri late și rotunjite, fără toarte, iar tehnica de modelare e roata olarului înceată: Csoma (Tiszacsoma) - *Szipa hát*; Halimba – *Cseres* (M87); Halimba – *Cseres* (M149); Kálmánháza – *Vitézsor*; Nagyhegyes – *Józsa tanya*; Tiszabura - *Szőlőskert dűlő*; Zalău – *Valea Mâții*.

4.1. vase cu buza dreaptă, lățită vertical de tip „bordură" ușor canelată, gâtul are caneluri adâncite și ascuțite, cu toarte, tehnica roata olarului înceată: nu avem astfel de vase.

4.2. vase cu buza dreaptă, lățită vertical de tip „bordură" ușor canelată, gâtul are caneluri adâncite și ascuțite, fără toarte, tehnica roata olarului înceată: Majs - *udvari rétek*.

5.1. vase cu buza dreaptă, gâtul alungit format din mai multe suluri de lut formând caneluri bine conturate și adâncite, cu toarte, tehnica roata olarului înceată: nu avem astfel de vase.

5.2. vase cu buza dreaptă, gâtul alungit format din mai multe suluri de lut formând caneluri bine conturate și adâncite, fără toarte, tehnica roata olarului înceată: Csoma (Tiszacsoma) - *Szipa hát*; Miskolc – *Repülőtér*;

6.1. vase care au buza rotunjită și înclinată spre exterior, gâtul este prevăzut cu caneluri înguste, cu toarte, tehnica de modelare e roata olarului înceată: Orăștie – *Dealul PemilorX2*.

6.2. vase care au buza rotunjită și înclinată spre exterior, gâtul este prevăzut cu caneluri înguste, fără toarte, tehnica de modelare e roata olarului înceată: Szob - *Vendelin*.

Criteriul C

Realizat după criteriile lui Călin Cosma[50]. Clasificarea este făcută pe dimensiuni, în cazul de față înălțimea (notată cu „h"). Clasificarea urmează categorii de înălțimi aflate pe o scară centimetrică de 5 cm și un alt reper existența sau lipsa toartelor. Astfel avem dimensiuni de 10-15 cm, 15-20 cm, 20-25 cm și 25-30 cm. La fiecare criteriu sunt trecute situri cu vase cu gât cilindric și canelat, care au făcut parte din acest studiu, iar în paranteze la fiecare sit este trecută înălțimea vasului, dar atenție la unele vase dimensiunea este presupusă doar, ea fiind luată după desene (unde e cazul se precizează la tabelul din anexe). Clasificarea este următoarea:

Subtipul III/1 – cu toarte

1. h= 10-15 cm: Edelény-Borsodi- *Földvár* (10.5 cm); Hajdúsámson - *Majorsági föld* (14.4 cm); Orăștie – *Dealul Pemilor X2* (13.2 cm).

2. h= 15-20 cm: Biel (Bély) (18.7 cm); Čierna (Ágcsernyő) - *Nagyréti domb* (15.9 cm); Tarpa – *Nagy –hegy* (15.5 cm)

Subtipul III/2 – fără toarte

1. h= 10-15 cm: Halimba – *Cseres* (3 vase cu h vas1-11.2 cm, vas2-12.5 cm, vas3-11.1 cm); Majs - *udvari rétek* (12.3 cm).

2. h= 15-20 cm: Miskolc – *Repülőtér* (19.2 cm); Nagyhegyes – *Józsa tanya* (17.5 cm); Szob – .*Vendelin* (19.2 cm); Tiszabura - *Szőlőskert dűlő* (17.5 cm).

3. h= 20-25 cm: Csoma (Tiszacsoma) - *Szipa hát* (21.5 cm).

4. h= 25-30 cm: Edelény-Borsodi- *Földvár* (26.5 cm).

Repertorii cu vase cu gât cilindric și canelat din necropole și așezări din Transilvania și spațiul de nord-vest

Repertoriu al vaselor cu gât cilindric și canelat din necropole din Transilvania

De pe Mureșul Inferior

Orăștie – Dealul Pemilor X2

Bibliografie: H. Ciugudean, Z. K. Pinter, G. T. Rustoiu, *Habitat-religie-etnicitate: descoperiri arheologice din sec. IX-XI din Transilvania,* Alba Iulia, 2006, p. 83; Ioan Marian Țiplic, *Aspecte de ritual funerar în necropola medieval timpurie de la Orăștie – Dealul Pemilor X2*, în Banatica, 23, 2013.

Repertoriu al vaselor cu gât cilindric și canelat din așezări din Transilvania

De pe Someșul Mic

Dăbâca

Bibliografie: Petru Iambor, *op. cit.*, p. 594 și p. 597; Keve László, *op. cit.*, p. 259.

Cluj-Mănăștur

Bibliografie: Petru Iambor, *op. cit.*, p. 596; Keve László, *op. cit.*, p. 259.

De pe Mureșul Superior

Gornești

Bibliografie: Keve László, *op. cit.*, p. 259.

Iernut

Bibliografie: M. Takács, *op. cit.*, p. 442; Keve László, *op. cit.*, p. 259.

Morești – *Podei*

Bibliografie: Kurt Horedt, *Morești 2. Grabungen in einer mittelalterlichen Siedlung in Siebenbürgen*, Bonn, 1984, p. 15-17, p. 29-30 și p. 37; Keve László, *op. cit.*, p. 258-259.

Morești – Borsóföld

Bibliografie: Kurt Horedt, *op. cit.*, p. 18; Keve László, *op. cit.*, p. 258-259.

Sângeorgiu de Mureș – *Sub Ghera*

Bibliografie: Keve László, *op. cit.*, p. 258-259.

Viile Tecii

Bibliografie: Keve László, *op. cit.*, p . 259.

De pe Mureșul Mijlociu

Lopadea Nouă

Bibliografie: M. Takács, *op. cit.*, p. 442.

Vințu de Jos

Bibliografie: Thomas Nägler, *Cetățile feudale de la Orlat și continuitatea românilor în sudul Transilvaniei*, în Studii și Comunicări Muzeul Brukenthal, 1977, pl. 2/9.

De pe Oltul Superior

Sâncrăieni

Bibliografie: M. Takács, *op. cit.*, p. 443; Keve László, *op. cit.*, p. 259.

Repertoriul vaselor din așezări din Vestul și Nord-vestul României (depresiunea Silvaniei)

Aghireș – Sub Pășune

Bibliografie: Dan Băcueț-Crișan *et alii*, *Cercetări*

arheologice preventive pe traseul șoselei ocolitoare a municipiului Zalău, Cluj-Napoca, 2009, p. 25; Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții ....*, p. 282.

Șimleul Silvaniei – Cetate

Bibliografie: Horia Pop *et. alii*, 2006, p. 124-125; Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții ...*, p. 283.

Zalău – Valea Mâții

Bibliografie: Sanda Băcueț-Crișan, Dan Băcueț-Crișan, *Cercetări arheologice pe teritoriul orașului Zalău. Descoperirile neo-eneloticie și medievale timpurii (sec. VII-XI)*, Zalău, 2003, p. 37; Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții ...*, p. 283.

Repertoriu cu vase cu gât cilindric și canelat din necropole din Ungaria

Regiunea Tisa Superioară

Ágcsernyő-Nagyréti domb

Bibliografie: J. Pastor, *Jazdecké hroby v Cierney nad Tisou*, în AR 4 (1952), p. 485–487; Fehér G., Éry K., Kralovánszky A., *A Közép–Duna–medence magyar honfoglalás– és kora Árpád–kori sírleletei. Leletkataszter*, RégTan II, Budapest, 1962, p. 27.

Bély (Biel, în Slovacia)

Bibliografie: J. Eisner: *Rukovet slovanské archeology*, Praga, 1966, p. 166; Szabina Merva, *op. cit.*, p. 197-262.

Kálmánháza-Vitézsor, Grave 39

Bibliografie: Szabina Merva, *op. cit.*, p. 197-262.

Miskolc-Repülőtér, M 12

Bibliografie: Révész L., *Honfoglalás és államalapítás kori temetők Miskolcon,* în Régészeti tanulmányok Miskolc korai történetéhez, Editor Rémiás T., Miskolc, 1992, p. 98–103; Szabina Merva, *op. cit.*, p. 197-262.

Tarpa-Nagy-hegy

Bibliografie: Istvánovits E., *Akikre csak a Nagy-hegy emlékszik*. în Kókai S. – Istvánovits E. – Németh P. – Takács P. – Bene J. – Páll I., *Tarpa. Száz Magyar Falu Könyvesház*, Budapest, 1996, 19–25.

Tiszacsoma-Szipa hát

Bibliografie: Kobály J., *Néhány adat Kárpátalja Honfoglalás és Árpád-kori leleteiről. – Über die landnahmeund árpádenzeitlichen Funde der Karpatoukraine*, în JAMÉ 43, 2001, p. 207–209; Szabina Merva, *op. cit.*, p. 197-262.

La est de Tisa – regiunea dintre Bihor la est și râurile Sebes-Körös la sud

Tiszabura-Szőlőskert dűlő, Grave A

Bibliografie: Fehér G., Éry K., Kralovánszky A., *A Közép–Duna–medence magyar honfoglalás– és kora Árpád–kori sírleletei. Leletkataszter.* RégTan II, Budapest, 1962, p. 78; Horváth T.: *Honfoglaláskori sírok Tiszaburán*, ArchÉrt 46, 1934, p. 141–144; Szabina Merva, *op. cit.*, p. 197-262.

Nagyhegyes-Józsa tanya

Bibliografie: Kralovánszky A., *Hajdú-Bihar megyei régészeti kutatások 1944–1961. (Leletkataszter)*, în DMÉ, 1965, p. 40; Szabina Merva, *op. cit.*, p. 197-262.

Hajdúsámson-Majorsági föld

Bibliografie: Zoltai L., *Jelentés a Debreczeni Városi Múzeum 1906. évi régészeti ásatásáról.* Múzeumi és Könyvtári Értesítő I/-1, 1907, p. 36–39; Fehér G., Éry K., Kralovánszky A., *A Közép–Duna–medence magyar honfoglalás– és kora Árpád–kori sírleletei. Leletkataszter.* RégTan II, Budapest, 1962, p. 39; Mesterházy Károly, *op. cit*, p. 101-102; Révész László, Wolf Mária, *A Honfoglaló Magyarság*, Budapest, 1996, p. 232-233.

Nordul Ungariei la confluența râului Ipoly cu Dunărea

Szob - *Vendelin*

Bibliografie: Török Gyula, *A szobi Vendelin-földek X-XI. századi temetője*, în Folia Archaeologica, 8, 1956, p. 129-136

Confluența Dravei cu Dunărea

Majs - *udvari rétek*

Bibliografie: Kiss Attila, *Baranya megye X-XI. századi sirleletei*, Budapest, 1983.

La nord de lacul Balaton

Halimba - Cseres (descoperite 3 vase canelate)

Bibliografie: Török Gyula, *Die bewohner von Halimba im 10. Und 11. Jahrhundert*, Budapest, 1962; Szigeti Judit, *Különleges formájú kerámiaedények Halima-Cseres 10-12. századi emetőjében* în „A cserép igazat mond, ha....", Opuscula Hungarica IX, Editori Simonyi Erika - Tomka Gábor, MNM, 2016.

Note:

1. Mesterházy Károly, *Honfoglalás kori kerámiánk keleti kapcolatai*, in Folia Archaeologica, XXVI, 1975.
2. *Ibidem*.
3. *Ibidem*.
4. Fodor István, *Honfoglalás kori bordázott nyakú edényeink származásáról*, în *Folia Archaeologica*, 36, 1985.
5. Takács Miklós, *A Kárpát-medence 10-11 századi cserépedény -lelőhelyeinek térképészeti vonatkozásairól - másodszor -*, în A. Liska, I. Szatmári (Eds.), *Sötét idők rejtélyei. 6–11. századi települések a Kárpát-medencében és környékén. Tempora Obscura 3,* Békéscsaba 2012 p. 413-414.
6. Takács Miklós,
7. Szabina Merva, *The analysis of pottery from 10th-11th century graves in the Carpathian Basin. Technological and typo-chronological studie*, in *Avars, bulgars and Magyars on the middle and lower Danube*, Editors Lyudmila Doncheva-Petkova – Csilla Balogh – Attila Türk, 2014.
8. Takács Miklós, *op. cit.*, p. 413-414.
9. Petru Iambor, *Vase cu gât canelat descoperite în așezări timpurii din* Transilvania, în AMN 22-23, 1985-1986, p.

589-598.
10. Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții la studierea ceramicii medieval timpurii din depresiunea Silvaniei. Vasele cu gât canelat*, în AMP, 35, 2013, p. 281-294.
11. Călin Cosma, *Funerary pottery in Transilvania of the 7th-10th centuries*, Editura Mega, .Cluj-Napoca, 2011; Keve László, *Tipuri de vase ceramice din perioada arpadiană, în Scaunul Mureș*, în Orbis Mediaevalis I, 2017, p. 255-346. Ioan Marian Țiplic, *Aspecte de ritual funerar în necropola medieval timpurie de la Orăștie – Dealul Pemilor X2*, în Banatica, 23, 2013.
12. J. Gömöri, *Castrum Sopron. Sopron vára az Árpád-korban*, Sopron 2002, p. 43, nota 184; Keve László, *op. cit.*, p. 259.
13. Keve László, *op. cit.*, p. 258-259
14. Szabina Merva, *op. cit.*, p. 215.
15. *Ibidem*, p. 262.
16. *Ibidem*, p. 215.
17. Keve László, *op. cit.*, p. 258-259
18. Călin Cosma, *op. cit.*, p. 73-78.
19. Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții ...*, p. 283.
20. *Ibidem*, p. 294.
21. *Ibidem*, p. 283.
22. *Ibidem*, p. 294.
23. *Ibidem*, p. 283.
24. *Ibidem*, p. 294.
25. *Ibidem*, p. 283.
26. *Ibidem*, p. 294.
27. *Ibidem*, p. 283.
28. M. Wolf, *Adatok a X. századi magyarság kerámiaművességéhez*, în Sz. A. Holló, J.Szulovszky (Ed.), Az agyagművesség kezdetei a Kárpát-medencében, Budapest–Veszprém 2006, p. 52; Keve László, *op. cit.*, p. 259.
29. J. Gömöri, *op. cit.*, 43, nota 184; Keve László, *op. cit.*, p. 259.
30. Takács Miklós, *op. cit.*, p. 415.
31. *Ibidem*.
32. Szabina Merva, *op. cit.*, p. 200.
33. Takács Miklós, *op. cit.*, p. 415.
34. Ioan Marian Țiplic, Zeno Karl Pinter, *Necropola medieval timpurie de la Orăștie – Dealul Pemilor X2. 3. Campaniile arheologice din anii 2001-2004*, în *Brukenthal. Acta Musei*, II, 1, 2007, p. 264; Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții …*, p. 285.
35. Dan Băcueț-Crișan, *Morminte de incinerație medievale timpurii descoperite la Zalău „Dealul Lupului/ Farcaș Domb" (jud. Sălaj)*, in Crisia, 41, 2011, p. 283-286.
36. *Ibidem*, p. 283-286.
37. *Ibidem*, p. 283-286.
38. *Ibidem*, p. 286.
39. *Ibidem*, p. 285.
40. Petru Iambor, *op. cit.*, p. 589-593.
41. *Ibidem*, p. 590.
42. *Ibidem*.
43. *Ibidem*.
44. *Ibidem*, p. 591.
45. *Ibidem*, p. 593.
46. Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții ...*, p. 281-294.
47. Takacs Miklos, *op. cit.*, p. 438-500.
48. Szabina Merva, *op. cit.*, p. 215.
49. Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții ...*, p. 283și 294.
50. Călin Cosma, *op.cit.*
51. După tipologia Szabinei Merva.
52. Datele de la dimensiuni sunt aproximative. Au fost luate după desen.
53. În același M 39 a mai fost un vas borcan. Posibil spargere ritualică a vasului cu gât cilindric și canelat. Datele de la dimensiuni sunt aproximative. Au fost luate după desen.
54. Datele de la dimensiuni sunt aproximative. Au fost luate după desen.
55. Datele de la dimensiuni sunt aproximative. Au fost luate după desen.
56. Datele de la dimensiuni sunt aproximative. Au fost luate după desen.

Nr. crt	**Situl**	**Tip sit**	**Tip vas**	**Tehnica**	**Încadrare tipologică[51]**	**Dimensiuni vas H / Dg / Df**
1	Biel (Bély)	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/1	18,7 / 9 / 9,9
2	Čierna (Ágcsernyő) - Nagyréti domb	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/1	15,9 /7,7 / 8
3	Csoma (Tiszacsoma) - Szipa hát[52]	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	21.5 / 9,5 / 8.2

4	Edelény-Borsodi-Földvár	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/1	10.5 /5.5 / 5.6
5	Edelény-Borsodi-Földvár	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	26.5 / 8.6 / 10.6
6	Hajdúsámson - Majorsági föld	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/1	13,4 / 7 / 8,2-8,7
7	Halimba - Cseres (3 vase)	necropolă M 87	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	11,2 / 5,8 / 6
8	Halimba - Cseres (3 vase)	M 149	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	12.5 / 9.2 / 7,5
9	Halimba - Cseres (3 vase)	M 313	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	11,1 / 5,8 / 7
10	Kálmánháza - Vitézsor[53]	necropolă (M 39)	Frag. vas-borcan	Roata înceată	III/2	- / - / 11
11	Majs - udvari rétek	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	12.3 / 6.2 / 7.7
12	Miskolc – Repülőtér	necropolă (M 2)	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	19.2 / 9.3 / 9.2
13	Nagyhegyes – Józsa tanya	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	17.5 / 9.5 / 8.2
14	Orăştie – Dealul Pemilor X2	necropolă (M 51)	Vas-borcan	Roata înceată	III/1	13,2 / 6,8 / 5,8
15	Szob - Vendelin	necropolă (M 25)	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	19,2 / 5 / 5,2
16	Tarpa – Nagy -hegy	necropolă	Vas-borcan	Roata înceată	III/1	15.5 / 8.2 / 6
17	Tiszabura - Szőlőskert dűlő	necropolă (M A)	Vas-borcan	Roata înceată	III/2	17,5 / 7 / 8

Tabel privind caracteristicile și dimensiunile vaselor cu gât cilindric și canelat descoperite în necropole din bazinul carpatic (sec. X-XI)

Bibliography:

Dan Băcueț-Crișan, *Contribuții la studierea ceramicii medieval timpurii din depresiunea Silvaniei. Vasele cu gât canelat / Contributions to the study of the early mediaeval pottery from Sylvanian Basin. Grooved neck pots*, în AMP, 35, 2013.

Fodor István, *Honfoglalás kori bordázott nyakú edényeink származásáról / The origin of the ribbed neck vessels of the Conquest Age,* în Folia Archaeologica, 36, 1985.

Horváth Tibor, *Honfoglaláskori sírok Tiszaburán / Tombs of th Conquest Age from Tiszabura*, în Archaeologiai Értesítő, 46, 1934.

Petru Iambor, *Vase cu gât canelat descoperite în așezări feudale timpurii din Transilvania / Potted neck dishes discovered in early feudal settlements in Transylvania*, în AMN, 22-23, 1985-1986.

A. Koperski-M. Parczewski, *Das altungarische Reitergrab von Przemyšl (Südostpolen) / The old Hungarian rider grave of Przemyšl (southeast Poland)*, în Acta Archaelogica Hungariae, 30, 1978.

Keve László, *Tipuri de vase ceramice din perioada arpadiană, în Scaunul Mureș / Árpádian Age Ceramic Vessel Types from Mureș Seat*, în Orbis Mediaevalis I, 2017.

Szabina Merva, *The analysis of pottery from 10th-11th century graves in the Carpathian Basin. Technolofical and typo-chronological studie, in Avars, bulgars and Magyars on the middle and lower Danube*, Editors Lyudmila Doncheva – Petkova - Csilla Balogh – Attila Türk, 2014.

Mesterházy Károly, *Honfoglalás kori kerámiánk keleti kapcsolatai / Conquest Age ceramic with Eastern relations*, in Folia Archaeologica, XXVI, 1975.

Révész László, *Wolf Mária, A Honfoglaló Magyarság / The Hungarian Conquest Age*, Budapest, 1996.

Szigeti Judit, *Különleges formájú kerámiaedények Halima-Cseres 10-12. századi emetőjében / Unique Ceramic Earthenwares in the 10th-12th Century Cemetery of Halimba-Cseres*, în „A cserép igazat mond, ha....", Opuscula Hungarica IX, Editori Simonyi Erika - Tomka Gábor, MNM, 2016.

Takács Miklós, *A Kárpát-medence 10-11 századi cserépedény -lelőhelyeinek térképészeti vonatkozásairól – másodszor / On the cartographical aspects of the ceramic funds of the 10-11 century in the Carpathic base - for the second time*, în A. Liska, I. Szatmári (Eds.), Sötét idők rejtélyei. 6–11. századi települések a Kárpát-medencében és környékén. Tempora Obscura 3, Békéscsaba 2012, p. 413-414.

Török Gyula, *Die bewohner von Halimba im 10. Und 11. Jahrhundert / The inhabitants of Halimba in the 10th and 11th centuries*, Budapest, 1962.

Wolf Mária, *Előzetes jelentés a borsodi földvár ásatásáról (1987-1990) / Preliminary report on the excavation of Borsod Castle (1987-1990*, în A Nyíregyházi Jósa A. Múzeum Évkönyve, 30-32 (1987-1989), 1992.

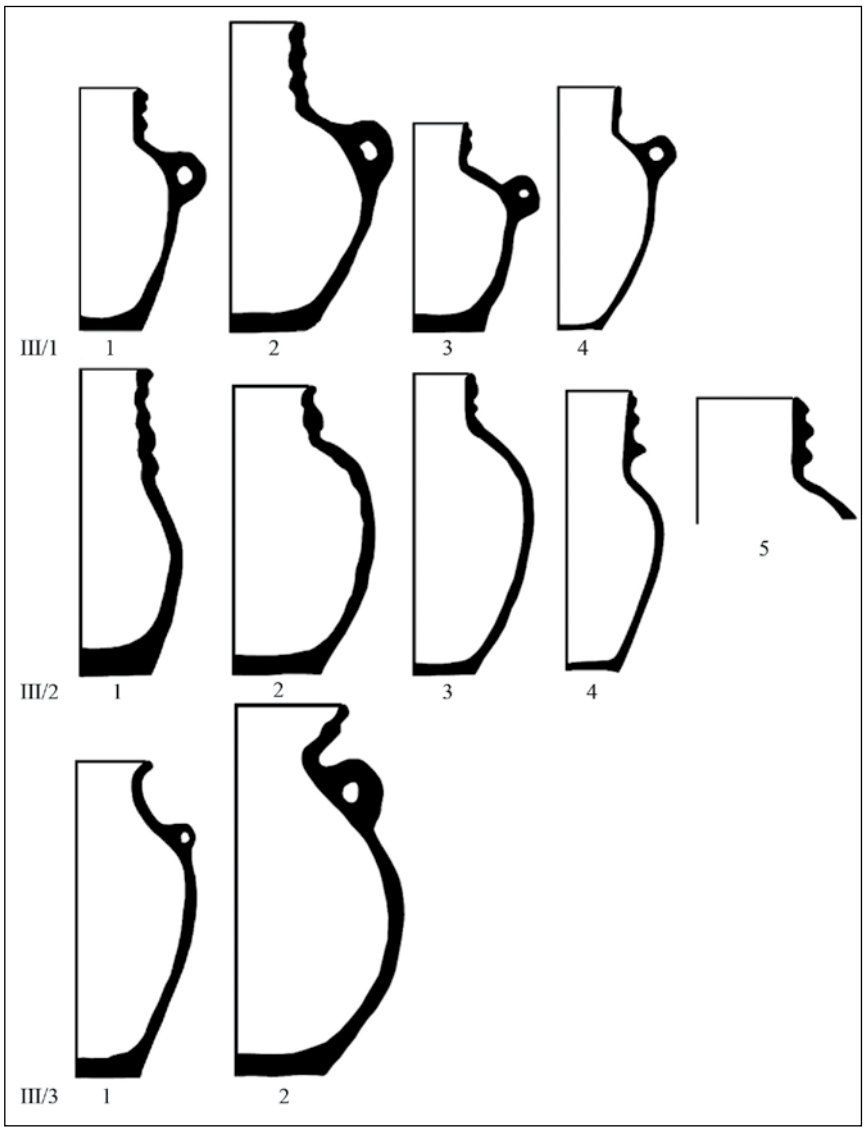

Fig. 1 Tipologia propusă de Szabina Merva

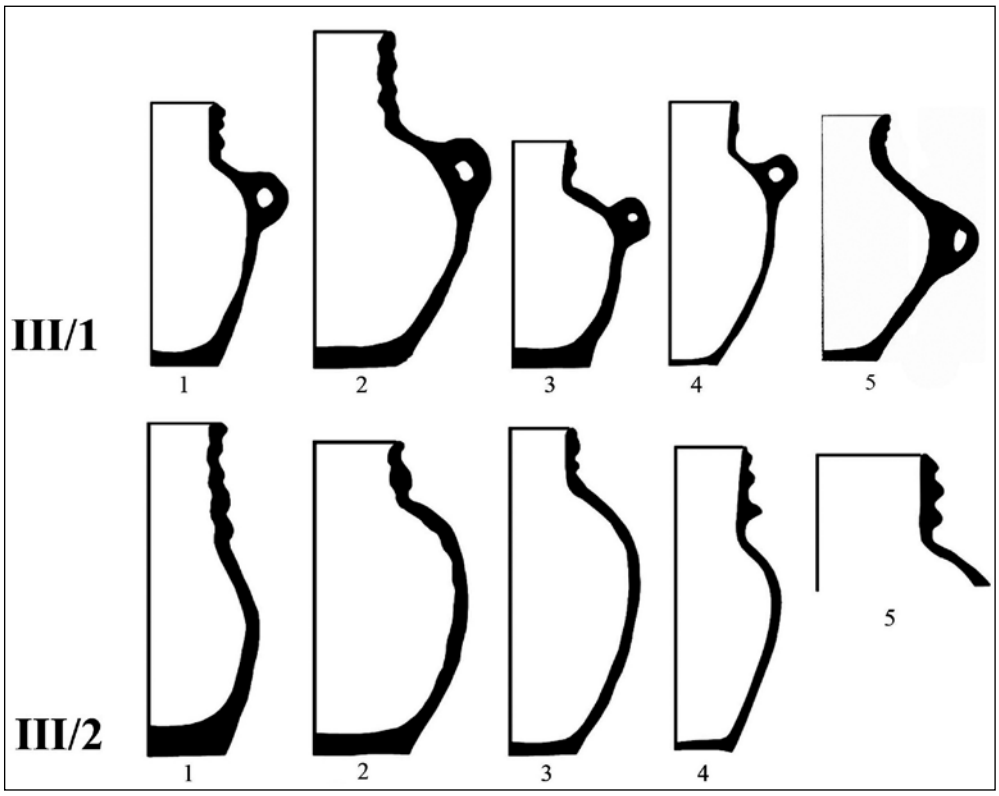

Fig. 2 Vasul de la Orăștie – Dealul Pemilor X2 (imag. III/1.5).
Am inclus vasul în tipologia Szabinei Merva.

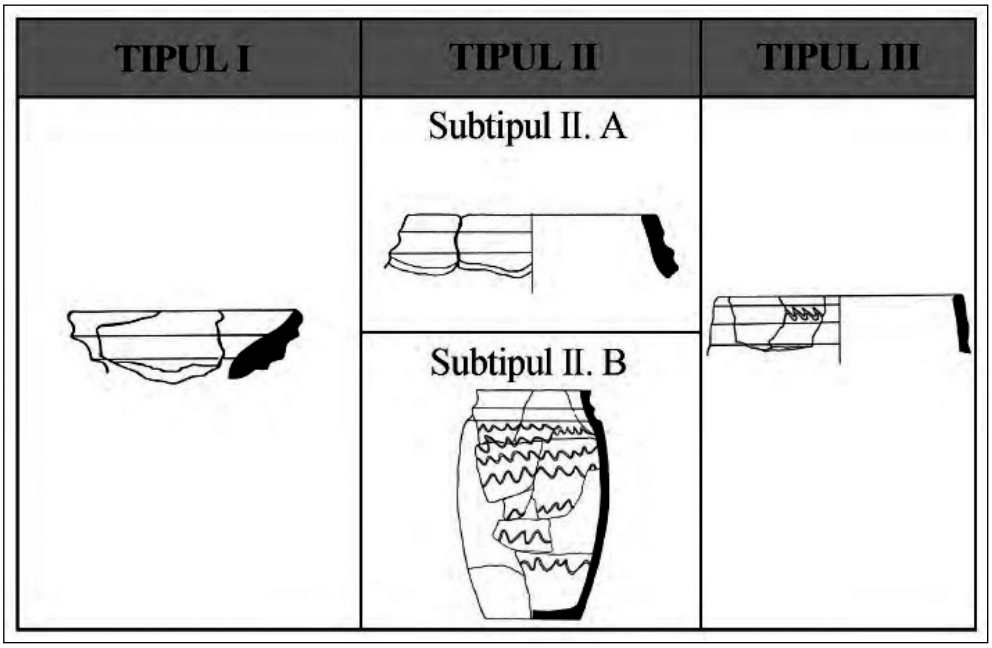
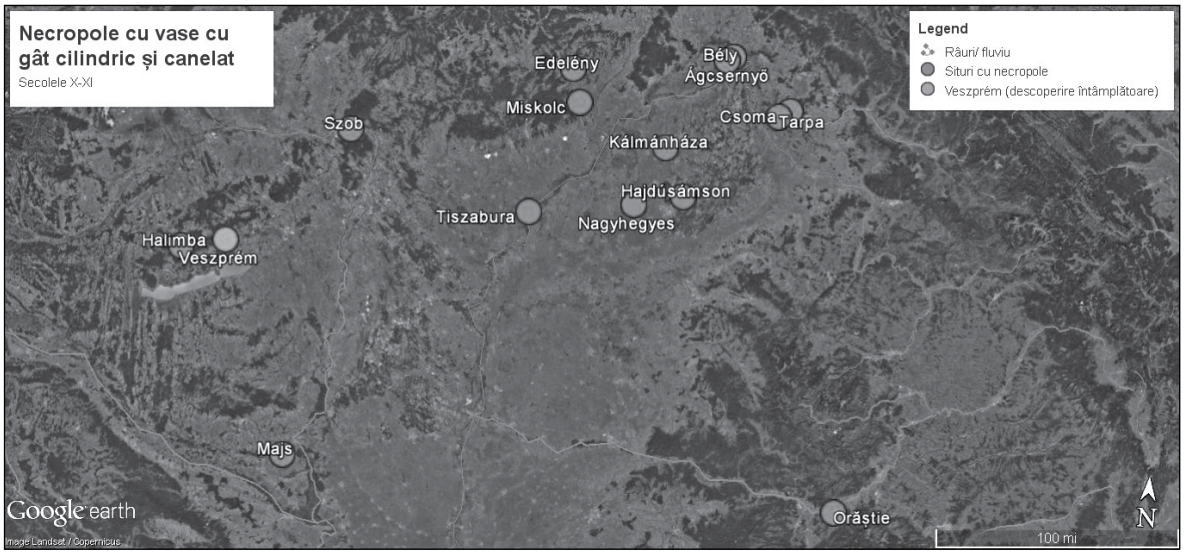
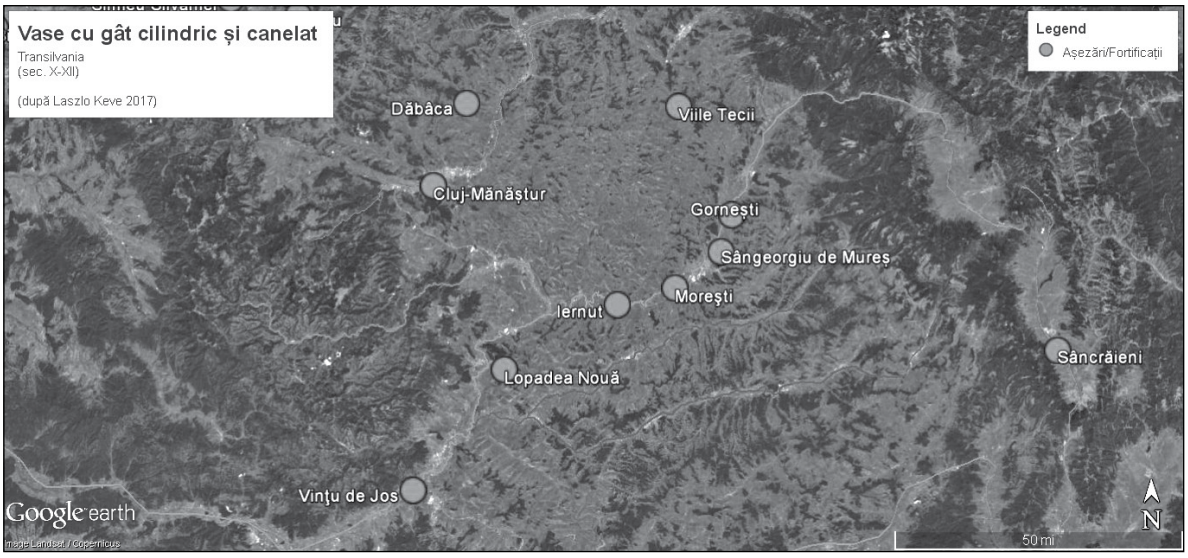

Fig. 3 Tipologia propusă de Dan Băcueț-Crișan pentru vasele din depresiunea Silvaniei.

Harta 1. Situri cu necropole din bazinul carpatic care aveau depuse vase cu gât cilindric și canelat

Harta 2. Situri cu așezări din Transilvania care aveau depuse vase cu gât cilindric și canelat (după Laszlo Keve 2017)